ЖЕНСКИ ПОКРЕТ

ОРГАН АЛИАНСЕ ЖЕНСКИХ ПОКРЕТА У КРАЉЕВИНИ С. Х. С.

Уредништво и Администрација Кн. Михаила, 46/I Рукописе слати уредништву Крунска 71. | Уредник: ВЕРА ЈОВАНОВИЋ | Београд, 1. марта 1927. БРОЈ 3. — ГОДИНА VII. | Власник за А. Ж. П.: МИЛИЦА ДЕДИЈЕР | Излази 1. и 15. у месецу. — Годишња претплата 48 динара. — Примерак 2 динара.

ЕТИЧКА ПОДЛОГА ФЕМИНИЗМА

Формиран опрезно, споро, међу свесним женама разних народа, развијан успорено, у посебним удруженима, неповезаним међу собом, по некад компромитован претераностима и изгредима, на којем је стављена етикета борбе за права жене, феминизам представља данас једну тесну целину, једну јаку везу уједињења и удруживања свих појединачних изворајаних тежња за ослобођење жене. Може се рећи да су у садашњости основе идеологије феминизма јасно оцртане, и да је делатност феминизма правилно оријентисана ка задобијању неоспорних права жене, и осигуравању неопходних услова за живот не само жене, него, посредно и читавих народа. Тако је покрет жена да подигну свој положај у друштву и држави, сад компактан и темељан, и са њиме се мора рачунати као са једном значајном и изражајном чињеницом.

На дубоко моралним темељима назидани су феминистички захтеви и тежње. У томе смислу може се с правом рећи да је феминизам један еминентно идеалистички правац. Полазна тачка његова јесте веровање у неприкосновеност личности, у њено апсолутно право на слободу и обезбеђење свих потреба за њено развијање. Из тога излази, као нужна логичка последица, побијање, теориско и практично, грубе апсурдности укорењена веровања да један пол има, по самој природи, преимућство над другим полом. Ту су апсурдност жене горко осетиле, са свим сложеним последицама што су из тога проистицале, и изазивале запостављање жене у опште, и, посебно, жене као мајке, и ремтиле нормални развој детету и читавим младим нараштајима. Методе владања човековог у породици показале су се проблематичне, као и све методе насиља; отуда је дошао до израза захтев да жена мора бити потпуно равноправан члан породице, јер је на њој директива за стварањем духовно и телесно крепкога подмлатка. Али метода искључивог владања човековог у социалном и државном животу показала се, исто тако, недовољном. Тиме што је из стварања за друштво и државу био искључен читав један, свакако душевнији и осетљивији род, остао је неискоришћен велики један део снаге човечанства. А као резултати рада људи створене су социалне неправде и нецелисходности свих врста, и рушна политичка трвења и њени, на жалост, скоро поглавито аморални правци. Опет се осетила потреба да се друштвени и политички живот испуни бољим тежњама и струјама које ће имати више моралне вредности и сигурног алтруистичког ослонца. Природно је да се за остварење тога морала узети у обзир она занемарена стваралачка снага, — снага жена.

То је било неопходно у толико пре, што су жене дошле до израђитије свести него људи о потреби побољшања читавога културнога живота. Наиме жене су испуниле своје феминистичке програме високо човечним циљевима: остваривањем слободе индивидуума који је, као такав, свет, заштитом жене у свима њеним функцијама, осигуравањем безизузетно свакога детета, увођењем пацифизма, на место политичких конфликата крвавих последица, једном речи, моралним освежавањем, подизањем и препородом нивоа друштва и свих његових односа. Заједно један програм који служи на част женама. Не свима, разуме се, — јер највећа препрека ослобођењу жена долази од непробуђених жена, од оних које су индиферентне према подизању сопственога духа и положаја. Не ни онима што у позадини крепљење феминизма узносе пометње из сувишне егоитичности, из неспособности да занемаре себе ради идеје (оне, у исто доба, својим поступцима дају непријатељима феминизма у руке аргумената, да су жене неспособне за сагласну делатност, и, као такве, нерсле за један тако озбиљан рад као што је онај кога су предузеле). Али, несумњиво, велика и вечна заслуга припада енергичним и самопрегорним пионеркама за стварање једнога бољега друштва и незавесније личности него што су они у садашњости. Те жене — борци изградиле су садржину свога рада, реализирале један део њен, управљен, вечином, хуманим и социалним смеровима, и припремиле све да остваре (у земљама где већ није остварен) и други, већи део, у који, пре свега, спада са тешком борбом скопчано задобијање политичких права. У свему томе показале су све већи етички смисао и сигурнију способност за једну човечну оријентацију него људи. Начини које су жене употребљавале за остваривање својих тежњи били су исправни, често и изврсни, због тога што се еминентни задатак истинскога подизања друштава и живота не може реализирати ни једном методом сумњиве етичности.

Из ових теориских расматрања било би наивно извести закључак да се цело човечанство састоји из два рода, од којих је један једноставно зао. У истини оба рода обдарена су скоро подједнаким етичким могућностима. Али факт је да жене, као осетљивије и утанчаније, пре умеју да постану свесне тих могућности, да их подстакну и одрже као једну активну моћ. У вези с тиме, покрет најпробуђенијих међу женама свих народа, дубоко озбиљан и по суштини, и по замаху, постављен је на беспрекорно моралне принципе, и упућен је моралним путевима своме великоме етичкоме циљу, потпуноме ослобођењу жените личности, а, преко тога, омогућавању племенитијих и нормалнијих услова за оријентацију сваког људског индивидуума.

Београд *Д-р Ксенија Атанасијевић.*

Шаљите одмах претплату бар за три месеца и употребите поштанске чекове.

ЧИЈА КРИЗА?

Већ дуго се расправља код нас о кризи парламентаризма. Али у томе, што се означава под „кризом парламентаризма", скривено је много више. У тој кризи се огледа криза целог нашег политичког живота. А пошто је парламенат највиднији форум тог живота, и он не даје онаких резултата како би требало, зато видимо ире свега кризу те политичке институције.

Председник чехословачке републике, Масарик, каже у својој књизи Светска револуција о кризи парламентаризма ово: „У циљу да се оцрта демократија, појављују се свугда, и у републикама, хитни проблеми, како уредити парламенте и како их реформисати. Али не само у техничком погледу. Институције нису довољне: демократији су потребне изграђене личности, које воде управу државе, и личности, које су способне за стварачалки политички рад. Данас се говори свуда о парламентаризму са неговођењем, говори се о кризи парламентаризма; али демократија не може постојати без изабраних представника.. *Права реформа парламента настаће кроз реформу бирача и подизањем њиховог морала.*"

Да ли код нас није потребно извести пре свега *ту реформу?* Наше бирачке масе су политички без компаса, без принципа по мало и деморалисване, што видимо код сваких избора. Цепкање бирачких маса на толико странака и странчица — на последњим обласним изборима појавило се преко двадесет политичких партија — показује да недостаје бирачима оријентација по принципима, постоји оријентација по личностима, а личности опет су опредељене по ситним интересима, који су врло далеко од општих интереса народа. Непрестано тражење партија — наравно оних, који су у моменту избора у опозицији — да се спроведу слободни избори, страшни извештаји о насиљима после сваких избора и још многе друге изборне махинације, јасан су доказ дезбирачким масама, онима који имају на дан избора стварно судбину државе и народа у рукама, недостаје свесао за важност и далекосежност акта кога врше; знак недостајања политичке просвете. Многи бацају кривицу за такве појаве искључиво на политичке партије. Али на њих не пада сва кривица; много већа је на бирачима, који би, кад би схватили важност избора, сами међусобно морали одржавати ред и указати поштовање сваком политичком противнику. Али, пошто су без праве политичке просвете, они гледају у сваком политичком противнику личног непријатеља.

Још нешто спада у политичку просвећеност. Сваки бирач има довољно примлике да чује агитаторе свих могућих партија, да прати рад свих партија, као онај, који се одиграва јавно тако и онај, који се врши тајно. Сваки има прилике да пита свог посланика, шта је са изборним обећањима и т. д., даке има прилику да пасивну улогу само голог бирача на дан избора замени врло активном улогом судије над делима политичких партија и свега. Али колико њих између огромне масе узима на себе ту активну улогу на политичкој позорници? Можда донекле само онај проценат, који не иде на изборе, али и тај бирач, ако значи неучествовање осуђивање, није у правом смислу активан. Сви други слепо верују речима, верују да је сва кривица за хаос у земљи или на партији која је на власти, или на опозицији. Има и таквих који прозиру апсурдност такве политичке игре, али личне користи им диктују подржавање те апсурдности. Политичке партије су свесне своје демагогије, али пошто све теже „реалној" политици, све неће никад кварити саме себи рачуне тиме, што би политички просвећивале бираче и пазиле на њихов морал. То је ствар бирача самих и зато нада највећа кривица за таквзну кризу парламентаризма на саме бираче.

У цитираној књизи показује Масарик још једну важну чињеницу за реформу парламентаризма, то јест: просвету и морал посланика. Ако погледамо у светлости „просвете и морала" наше посланике, поражавајући је факат, кога показује њихов рад. Просвету су јасно документовали у финансионом одбору код претреса буџета, кад су брисали оне ставке, које би давале држави изглед културне и напредне земље. А морал? Прелистајмо само н. пр. дневне новине од једне једине године, па немо се уверити из ког, што су казали један другоме, како изгледа морал неких. А баш ових дана смо доживели у погледу морала једне партије преокрет у крупном питању корупције, који еклатантно доказује важеће двојног морала у политици: један важи кад је партија у опозицији, други кад је на власти. Али због тога моралног салта мортале није напустило партију ни један једини њезин посланик, и због тога они неће сигурно изгубити ни један проценат својих бирача. Или други пример: у скупштинским одборима леже већ дуго времена неома важни законски пројекти — о изједначењу пореза, о основним школама, о аграру у Далмацији и т. д. — али одбори не могу да раде. јер господа посланици не долазе на седнице у довољном броју. Оваква саботажа показује у најјачој светлости схватање одговорности. коју налаже посланички мандат и тачан је термометер за мерење морала.

Буџет за год. 1927/28 предвиђа трошкове за Народну Скупштину у Дин. 24,747.280— словима четрдесетчетири милиона динара, од тога за дневнице, председништво, одборе, делегације преко тридесетседам мил. динара (37.644.000·—). Кад мора давати народ, о коме сви стручњаци кажу да је на ивици економске пропасти, такву огромну суму господи народним посланицима, мислио би човек, да они имају бар онај примитиван трговачки морал да раде бар толико колико су плаћени. Али кад је на пленарним седницама скупштинским једна трећина свих посланика, кад они врше саботажу рада по одборима видимо, да не постоји међу великом већином ни тај примитиван трговачки морал. Како можемо очекивати од њих неки виши морал, савесност и осећај одговорности докле их на то не науче сами бирачи, кад већ они нису способни за правилно схватање својих дужности.

Постоји криза, али не криза парламентаризма, него морална криза међу бирачима и њиховим представницима. Ми жене за сад смо само посматрачи нашег политичког живота, али кад гледамо овакве прилике, морамо још јаче радити на томе, да се чврсто организујемо, да можемо нашом организацијом продирати у народ у циљу да му донесемо оно, што тражи велики учитељ и вођ Масарик као услов за реформу парламентарзма *„политичку просвету бирача и подизање њиховог морала"*, јер друкчије пашће кривица за сву општу моралну кризу и непросвећеност и на нас.

Љубљана **Алојзија Штеби.**

Политички преглед

I. Унутрашња политика.

Управни Суд верификовао је мандате изабраних обласних посланика. Према Уредби о финансирању области која је ступила на снагу 23. фебруара састале су се обласне скупштине у целој земљи и изабрале своја представништва.

Обласни избори дали су оштре али добре поуке свима, који су ишли на то да цепају странке. Зближавање и консолидовање парламентарних странака, које је започела демократска странка и Спасховци, а прихватиле и друге странке, дају повода да верујемо у лагано сређивање и кристализацију политичке ситуације. Повратак посебног радикалног клуба г. Љ. Јовановића матици представља завршну фазу у консолидовању радикалне странке, чиме је владина већина постала потпуно компактна и ојачана.

Стапање т. з. црногорских федералиста и Радићеваца у Народни Сељачки Клуб и покушаји њихови да се споје са Савезом Земљорадника или Демократском Заједницом представља значење тежње политичара ка природном развитку зрелог политичког живота — нестанку странака које су основане на верском или племенском сепаратизму.

Приласком Савеза Земљорадника чланова групе за социјалну и културну акцију и Милана Прибићевића и другова, Савез је знатно појачан.

Остаје још стапање ова крила демократа па да политички живот буде нормалнији и кориснији по народ и државу.

II. Спољна политика.

Догађаји на крајњем Истоку изазивају кризу политике европских држава.

Неповерљиво држање Америке, Јапана и Француске према пословима Енглеске и Италије у Азији и Африци; рад Италије у Бугарској, Грчкој и Мађарској — са којим је Енглеска потпуно сагласна; специјалан рад Италије у Албанији — стварање Талијанско-Албанске Банке и пуштање у промет златног франка у вредности швајцарског франка, — (ту срећу тал. лира није доживела) изграђивање луке у Драчу и железнице до Тиране — јасни су докази, колико је солидарност Енглеске са Мусолинијем имала одјека у Албанији — све су то знаци који задају бригу влади и свима који стрепе за Мир и Слободу Народа.

Оптуживање Русије за догађаје у Енглеској, Кини, Мексику, Индији итд. и готовост да с њоме прекину све дипломатске везе, Енглеска је и овога пута показала да не схвата да утицај великог рата и западних идеја чине више код азиских и афричких народа но руско злато. Истина је, да су приврженици III. Интернационале нашли погодан терен да развију политику која највише погађа Енглеску, једину државу, која је изашла са највећом добити.

Дефинитиван расцеп између Совјета и III. Интернационале, односно унутрашњи преображај комунизма, је готова ствар и питање је кратког времена. Једна велика фаза руске револуције биће завршена и тек тада нестаће изговора за многе појаве и догађаје.

Одлуком Амбасадора у Паризу, војничку контролу над разоружањем Немачке вршиће Лига Народа, од фебруара ове године.

Мађарска и Бугарска дипломација, усрдно потпомогнуте Италијом, чине корраке да се ослободе међународне војничке контроле.

Мала Антанта се труди, да бар осигура услове и јемство за своју безбедност.

Београд. **Нат. Јовичић.**

Жена правник

Пустили су је на правни факултет, јер је универзитетска наставна по уставу слободна. Она свршава правни факултет и ступа у државну службу. Примају је, јер ни Устав ни зак. о чиновницима не праве разлику између грађанина и грађанке, држављанина и држављанке. Жена правник рађа и њеним су радом у већини случајева задовољни, чак и веома задовољни. Навршује потребан стаж, излази на судиско-адвокатски испит, примају је и она га положи.

По положеном судиско-адвокатском испиту жели да настави пут којим је пошла, да постане судија или адвокат. Наједаред баријера! Жена правник не може даље. Шта кочи пут, закон? Не. Применилац закона? Да, али истина не сваки и не у оба случаја.

Кад закон не кочи, да ли је оправдан поступак примениоца закона?

Закон о судијама и закон о адвокатима тумачени у духу сашињег устава и зак. о чиновницима, с обзиром на доба и дух времена кад су прва а кад друга два постала, не праве разлику између српског грађанина и српске грађанке пошто су ти изрази узети уопште, а не с обзиром на пол кандидата.

Али ако неки од државних органа има да примени зак. о адвокатима на жену правника у погледу њеног постављања за адвоката, зависи једино од њега, да ли ће постојећи зак. о адвокатима тумачити у духу данашњег устава и зак. о чиновницима или не. То смо већ видели приликом ранијих постављења жена за адвокате и приликом доцнијих одбијања постављења. Међутим, кад је у питању постављење жене за судију, ту сви државни органи, бар до сад, тумаче зак. о судијама на исти начин, тражећи од закона изрично овлашћење а не недостатак забране.

Овакав положај жене правника је више него несносан. Кад се већ закони не тумаче у смислу логичких закључака који се сами намећу, ми хоћемо јасноћу, прецизност у закону. Нећемо неизвесност, лутање и очекивање погодних и либералнијих државних органа. Хоћемо да наша права зависе од устава и државних закона а не од појединаца. Хоћемо да у почетку своје каријере знамо на шта имамо права. Хоћемо јасан закон ма и рђав по нас. Ако је и рђав наметнут нам је, нисмо на њему сарађивале. Хоћемо истину а не полтронство и заклањање. Хоћемо да нам половина грађана све земље каже: жене, не дамо вам да будете адвокати и судије а не (као и у пројекту зак. о судијама): ми вам не бранимо да будете судије, закон није забрањо, али шта ћете ако појединци буду тумачили закон у негативном смислу; чекајте док не неки који ће га протумачити и у вашу корист.

Политички разлози за непостављање жена за судије су измишљени баук. Под тим сугестијом сипаном на жене са свих страна и сама сам тренутно била у недоумици, али је истина као и увек пробила.

Са сељачким елементом, који quasi не би пристао да га жена брани као ни да му суди, у непосредном сам додиру и ево шта ми се десило:

Принципал код кога радим имао је да отпутује баш уочи дана када је имао два претреса (по једном преступу и по једном злочину) и при поласку издао ми је налог, да скренем пажњу клијенту који одговара за преступ, као и брату клијентиње која је у притвору због злочина, — да ако немају поверења у мени узму друге адвокате, па ми је рекао и коју господу од његових колега да препоручим. Имала сам ужасну трему не толико од претреса, који би ми били први, колико од изјаве клијента: да ме за браниоца неће.

Осване и дан претреса, примам клијенте које очекујем и савладајући себе трудим се, да ми глас којим извршујем налог принципалов буде сталожен, при том одлучан и да улива поверење. Оба клијента и оптужени и брат за оптужену у притвору, као по команди, не примају предлог мога принципала већ изјављују, да ме хоће за браниоца. Скиде ми се терет и непримерено дубље уданух ваздух.

Моје је дубоко убеђење, да сам ја тим људима тог дана требала да судим, ти људи не би ништа имали против да им, и ако жена, судим.

Ово је само један пример поред многих при којима сам се уверила, да наш главни елеменат народни неће правити питање: ког је пола адвокат или судија, који треба да га заступа и брани или да му суди, већ какви су у погледу спреме и морала, да ли му гарантују исправну примену закона или не.

Према томе, нека наши законодавци, ако им је намера искрена, не презајући од изричних прописа у новом закону о адвокатима и судијама: да жена може бити као и мушкарац, да жена може бити као и мушкарац, да жена може бити као и мушкарац,

Ка здравом наштају

Законом је забрањена трговина белим робљем. Сваки члан данашњег друштва револтирао би се када би друкчије било. А није ли зар проституција једна врста трговине белим робљем, законом дозвољена. Па ипак је мали број оних у данашњем друштву који се против ове недоследности буне. Можда је то зато што је врло вешто сва човекова беда прикривена једним законом, а све под лажном фирмом спречавања ширења полних болести: прописана су правила за сузбијање венеричних обољења, правила којима се у ствари регулише проституција. Највеће ругло данашњег друштва добија законску форму; легло највећег неморала, легло највеће народне беде сматра се као принудно зло и законом се дозвољава. Овај закон и не обраћа пажњу на моралну страну целог питања. Зар не, врло похвално за двадесети век.

Не заборавимо да су овај закон писали људи. Зато он и има за циљ да здравствено заштити човека, а жену ни толико, већ је спушта до блата.

Уводи се санитетски надзор како би се спречило ширење полних болести. Ево, видите, у чему се састоји тај надзор. Проститутка, једно створење, у најчешћим случајевима жртва друштва, једино она подлежи овоме санитетском надзору. Она се мора јављати једанпут или двапут недељно на лекарски преглед. Да ли се она може инфицирати од једног до другог прегледа и колико особа она може заразити у том међувремену, о томе закон није водио рачуна. На чак и да се санитетска контрола свакодневно обавља (што је немогуће) ипак би инфекције биле неизбежне, јер се само проститутка прегледа. Њени не тако ретко заражени посетиоци законодавцу нису изгледали опасни по здравље друштва. Колико мало логике!

Као што видимо под лажном формом и хигијенским називом прикривају се неморалне радње, прикрива се нешто што је сасвим блиско злочинству.

Толико о санитетском надзору и добрим намерама законодаваца.

Познато је да је проузроковач најтежих породичних несрећа била и јесте проституција. У заштиту породице, те најважније друштвене јединке, тражимо боље законе. Ми смо против тога да се проституција законом регулише; ми тражимо да се она законом спречи. Закон мора да пропише строге казне за сваку врсту блуда ма под којим обликом она била.

При доношењу новог закона требало би водити рачуна о неколиким чињеницама.

Жене се одају проституцији било зато што се налазе у ужасној материјалној беди, а друштво им други начин зараде не омогућава, било зато што су оне саме или морално дефектне или душевно ненормалне.

У првом случају друштво је дужно да омогући свакоме поштен рад и зараду.

Што се тиче другог случаја, боравак у заводима за поправку учинио био свође и способио би многе за нормалан и частан живот. А душевно ненормалним место је у душевним болницама.

Законима се може много да учини за решење овога тако важног проблема. Али не све. На нама морално сеснима лежи дужност да путем васпитања морално несвесних лечимо ово друштвено зло. Дужни смо да појединца васпитавамо и сексуално: на супрот сексуалном задовољавању ван брака треба поставити сексуално уздржавање. Ово уздржавање није ни у ком случају штетно. Чуће се можда по који пут чак и из лекарских уста обратна тврдња. Али она не одговара физиолошкој истини.

Ми жене, у првом реду, позване смо да радимо на стварању нове узвишеније етике уопште па и у питању сексуалног живота.

Друштво мора обезбедити здраву породицу, здраве наратаје. Да то постигне мора спречити сваки сексуални однос сем брачнога.

Само здрав брак обезбеђује и здраве наратаје. Рано склапање брачнога један је од неопходних услова за успех.

То су путеви којима друштво мора да пође при решавању овог проблема.

Београд **Др. Нешковић-Вучетић.**

Жене у Данској

Данска списатељица Олга Егерс провела је неколико дана, на своме путу за Цариград, у нашој средини. Г-ђа Егерс обишла је све наше женске установе и о њима се веома похвално изразила. Г-ђа Егерс провела је добар део свога времена у кругу наших феминискиња, у Женском Клубу. Љубазно се одазвала молби нашег уредника и у подужем разговору изложила положај жене у Данској.

Та мала земља, опкољена са свих страна морем, тамо горе, на северу, изнад Немачке, изједначила је све своје грађане у политичком и у грађанском смислу још 1916. године. Данске жене уживају већ пуних 11 година сва политичка права. Жене су подељене по разним постојећим политичким партијама, али се сад живо ради на организовању женске партије. Највише жена има у социјалдемократској партији, која је једна од највећих партија у Данској,

Социјал-демократе биле су на влади 2 и по године; у њиховом кабинету министар просвете била је жена, Нина Банг. Нина Банг показала се врло енергична и одлучан администратор. У Министарству Просвете, пре њеног доласка за министра, било је 7 шефова који су били у сталној међусобној расправи и тако отежавали рад. Први тест ове жене био је да васпоставн ред у свом министарству. Она смењује свих 7 шефова, а поставља само једног. „Од тога часа нестало је расправа, и све је почело на боље“ — вели г-ђа Егерс. Пре два месеца када је социјалистички кабинет пао због питања беспослице, и Нина Банг је престала бити министар.

Данас је на управи Данске конзервативна партија, крајња супротност бивше владајуће странке. У Данском парламенту има око 20 жена посланика.

У Данској жене имају права на све струке и на све положаје. Поред адвоката, лекара, инжинјера има жена и теолога, али нема још жена свештеника. И на томе питању се живо ради.

То је срећна земља која не зна за неписменост. Код њих основна настава траје 8 година. Свако дете мора у школи да проведе од 6—14. године. Настава је обавезна. Сваки родитељ дужан је да своје дете да у школу. Не учинили то, строго се кажњава. У тим школама учи се немачки и енглески језик. Тако, данас у Данској сваки човек је упознат са два свеска језика поред свог матерњег. Осим ових основних школа, постоје средње школе као припрема за Универзитет, разне стручне и пољопривредне школе и нарочите школе за сељаке.

— „Неки су против тих специјалних школа за сељаке и сељанке, — прича г-ђа Егерс — јер, вели, да сељаци који се враћају у своја села натраг и сувише су надути.“

Кад је реч већ о разним школама, интересантно је поменути и школу за служавке, коју је створила Марија Крестенџен, народни посланик. Марија Крестенџен била је сирота девојка, служавка. Она се сама образовала и данас јој у Данској сви скидају капу — како каже данска списатељица. Марија Крестенџен образује школу за служавке, у којој оне добију темељно, домаће образовање, скупља новац и подиже велелепан *Дом за служавке*. Из тог дома служавке се узимају под уговором са врло великим платама. Оне имају права на 2—3 излаза преко недеље. Ако газда с њима лепо не поступа, оне се враћају у свој дом. Заслугом Марије Крестенџен створен је и закон о заштити служавке. По томе закону, служавке морају имати своје засебне собе са довољном кубатуром, са огревом, са дрвеним подом итд.

Поред свих тих просветних установа, Херман Јензен, дански писац, инспектор школа, труди се да уведе таквозване слободне школе у којима би се говорило по цео дан о једном питању, јер се, тако верују, само на тај начин деца могу задубити и темељно размишљати о постављеном питању; да се ботаника учи у пољу, у природи и т. д. Слушајући ту Данкињу која са толико одушевљења говори о овим новим школама, које много више интересују њену њерчицу, ја сам мислила на велики број наших неписмених, на наше скучене школе без довољно клупа, а да не говорим о кабинетима и другим неопходним училима, и у души признала сам, да наша деца доста и знају под каквим условима живе и уче.

У тој земљи, где се не зна за неписменост, обраћа се велика пажња и на хигијену. Постоје инспектори школа, постоје инспектори фабрика, инспектори народног здравља, који бдију над чистоћом по продавницама, хлебарницама итд. Многе су жене такви разни инспектори.

У Данској је проституција законом укинута. „Проституције нема — вели г-ђа Егерс, али има још уличних девојака које се проституишу. Закон тражи једино да, кад се нађе на болесно лице на томе путу, да се оно достави власти да би се упутило у болницу на лечење.

Интересантна је још акција Тит Јензенове, еугеника, која јавно пропагира ограничење рађања, у својим предавањима, по целој земљи. Она је отворила нарочити биро који даје савете о превентивним средствима за ограничење рађања.

Заблагодаримосмо нашој љубазној гошћи на датим нам подацима, и опростимсо се с њом жељећи јој срећан пут.

Београд. **В. Ј.**

запуштене, болешљиве и болесне деце.

3.) Издавање приручне библиотеке за заштиту деце.

Пропаганда вршила се путем листа „Домаће Огњиште“, који је за врејеме рата обуставио излажење, новинама, састанцима и предавањима. Хрватски је народ дивно схватио наше настојање, као и све хрватско учитељство и дао нам потребна средства за провађање наших основа. (Прилози дјечјег дана и благдана, одржани сваке године.)

Друга тачка програма имала се провести овако: а.) Дечја оправилишта на мору, у горама и једна дечја болница. (Прве колоније дјеце полазе већ 1. српња 1908. на оправак.

б.) Оснивање дјечјих домова у Загребу, Сушаку, Осјеку, Вараждину, Бјеловару, Карловцу, Митровици и Земуну.

в.) Оснивање дома за клашту децу.

л.) За дјецу, која не подносе заводски одгој и траже одгој у обитељи.

г.) За женску дјецу, која су у погибељи и након свршене основне школе препуштена улици, основати изван града у љепом крају, домаћинске и господарске школе.

д.) Увести прехрану дјеце у пасивним крајевима.

ђ.) Увести прехрану, снабдјети дјецу одијелом, обућом и цијелим школским прибором у оним крајевима, гдје су хрватске школе угрожене јулијанским (мађарским) школама.

е.) Провађати све оно, што није у првом часу предвиђено, али је пракса течајем година показати да је потребно.

Од овога је приведен у живот Дјечи Дан у Загребу и на Сушаку, а сад се помало (даја помањкања средстава) приводи у живот „Домаћинска и господарска школа“ на друштвеном добру Пушца, на којем ће уз ту школу основати и „Станица за савјетовање мајки и његу дојенчади“, те стално „Дјечје опоравилиште“ за ону дјецу, која требају горски знак.

Да се није могло проследити оним темпом који је запажен првих година, крив је светски рат и опадање интереса наше јавности за заштиту деце. Можда је то опадање интереса и оправдано, јер упркос многих друштава, која су основана прије, за време и после рата готово с истим циљем, који је имало наше и за које наша јавност приноси велике материјалне жртве, јер сва та друштва живе од милодара као и ми, има у нас безброј незаштићене деце, препуштене улици; има безброј сиротих матера, које не могу наћи заклона ни за дете, ни за се; има безброј младих живота, особито женских, који душевно и телесно страдају јер се није нашла добра рука, да их за времена склони и заштити: материјалне жртве, што их јавност приноси, превише су поцепане, па и ако су велике, не види се готово нигде, да оне одбацују ону добит, која се правом очекивала. И тако сва та друштва уместо, да једно другу употпуњују, могли бисмо рећи, једно другом конкуришу, а у социјалном раду конкуренција не доноси ни напретка ни успеха.

Како раде и како су удешени наши заводи, како они спремају децу за живот, о томе други пут.

Загреб. **Јулка Патриарх.**

Прилажите за фонд листа.

Појам — мати

Да ли бисте умели рећи, шта је мати?... Згледате се!.. Да, заиста чудновато питање!... И ко не би знао, шта је мати?!... Ко не би умео рећи, да је то оно слатко биће, које нам је живот дало, које нас је носило под срцем и, не видећи нас, осећало нас и стварало себи најсавршенију и најлепшу слику о нама: како ми треба да изгледамо и какви да будемо; оно мило биће, које се је осетило најсрећнијим створом, кад нас је угледало иза болова што смо их њему причинили баш ми; које нам је нелагодан осећај на овом свету, изазван осорношћу околног зрака и жестином тренутне глади, с чежњом ублажило, згрејавши нас и нахранивши нас; које је над нама бдило и дању и ноћу, док не одичасмо, поручући само себе; које нас је облеважло сузама и купало дубљином своје зенице; које нас је носило и носи целог свога века у своме срцу и које за нас брине још и у последњем атому своје свести?!... Ко не би умео рећи, да је то оно узвишено биће, које нас је учило првом одсјају животном; које нам је у уши унело први звук говорни, у очи прву слику овог света, у свест прву представу лепог и доброг у том свету; које нас је прво повело за руку; које нас је прво упутило, кога да љубимо, рекавши нам, шта је Бог, шта је отац, шта је отаџбина, шта је срлство, шта је човечанство?!... Ко не би умео рећи, да је то оно божанствено биће, које нас је научило, шта је дете матери и шта мати детету; од којег бића ми знамо: да у односу детета и матере лежи — појам Божанства?... Да, да, ви знате то!... То је — мати!...

Београд. **Д-р Никола Вучетић.**

Фонд листа

За фонд листа приложили су:

Пренос	5470	Дин.
18 Даница Леко	300	„
19 Спаса Ацемовић-Леко	100	„
20 Милица Миленковић, виши контр. мин. поште	50	„
21 Вера Кићевац	100	„
22 Боса Јовановић, учит.	20	„
23 Густи Водопивец, Љубљ.	100	„
24 Ема Појнић „	12	„
25 Марија Бајт „	6	„
26 Тирила Штеби за феб. „	20	„
27 Алојзија Штеби „	50	„
28 Иваика Живић, Марибор	26	„
29 Јела Пећић, Београд	500	„
Свега	6754	Дин.

Женски Покрет у Вараждину

Један од најмлађих чланова „Алиансе Женских Покрета С. Х. С. дркшм да је наш Вараждински Покрет. Потакнуте нашим ревним интелектуалкама из Загреба — покушасмо. Први корак је био предавање. Предавала је потписана о теми „Дужности и права жене“. Дворана је била дупком пуна слушача обојега спола. Изнио се културни развој и напредак жене целилм свијетом; а онда се прешло специјално на положај жене у нашој држави. Сравнио се положај жене других напредних држава са мизерним положајем наше жене. Истакле се чињенице и посљедње по читав социјални живот у нас, баш услед тог запостављања жене. Навело се више конкретних примјера из свагдашњег најобичнијег живота, па онда жртве, напори и заслуге наше жене, која је за овог нечувеног покоља на својим леђима и крвавим жуљевима одржала наше домове „иза фронте.“ Чини се, да су се неки „приправили,“ мислећи, да ће то предавање бити „а фронт“ мушкарцу. Но увјерише се да жени ни у сну не пада на ум, да да се туђи од мушкарца и свога природног позива, или да буде агресивна, но — испунивши своје *дужности* тражи и своја *права*. Коначно је то предавање задовољило слушатељство обојега спола. као и у вељачи прошле године одржано предавање равнатељице грађанске школе у Загребу, потпредсједнице Ж. П. Загребачког, г-ђе *Марије Магдић*. У травњу прошле године сакуписмо се и организовасмо „Женски Покрет.“ Ма да смо узеле дословце неђ потврђена правила загребачког „Женског Покрета“ ипак је прошло више мјесеци, док су нам иста потврђена била.

Редовито се мјесечно састајемо. један месец је дискусија а други предавање. Иним културним радом се за сада не можемо бавити јер у нашем граду већ постоје два женска друштва: „Вараждинска Жена,“ која облачи и одијева сваке зиме школску сиротињу и „Вараждинске Хрватице,“ које си поставиле задаћом, бринути се што више за немоћне нашега града. Оба ова друштва родила је велика и топла љубав жене спрам ближњега. Аналфабетизам искорјењивати поставило је себи за задатак врло агилно културно друштво „Томислав.“ Дакле, осим освјешћивања и просвјећивања жене, што се у нас чини предавањем, заједничким читањем важнијих чланака и дискусијом — не може за сада бити говора. Да не останемо као одсјечена грана под лијепом крошњом осталих „Женских Покрета“, удружила се наша организација у „Алиансу Женских Покрета С. Х. С., која је опет ступила у. „Интернационалну Алианс у“. У потоњој видимо 40,000.000 организованих жена, па већ сам тај број даје јемство да се са захтевима толиког броја организованих жена рачунати *мора*.

Топло препоручамо осталим нашим женским удруженима као „Вараждинској Жени“ и „Вараждинској Хрватици“, да се удруже у „Народни Женски Савез“, како би и оне постале огранком тог великог стабла, са којег би црпиле све благодати, које та силна организација својим члановима пружити може.

Наш Ж. П. послао је свог делегата на састанак Алианс е у Слав. Брод, а двојицу 2. сијечња о. г. на састанак у Загреб. Како се нашао начин, да Алианса издаје свој лист, радују се све чланице томе, а надамо се да ће и остале сестре наше, симпатичније прихватити и схватити наш рад, јер ће из садржине истог увидети, како је узвишен наш задатак, а пријеко потребан не само жени, већ га изискује напосе социјалне прилике. 9. о. мј. одржала је код нас предавање предсједница загребачког Ж. П. г-ђа Мира Водварка-Кочанда. И опет је дворана била дупком пуна угледног општинства, које је с највећим интересом пратило реферат „О интернационалном женском конгресу у Паризу“, такнувши и неке точке рада истога. Послије предавања захвалиле су се многе госпође врсној предавачици изразивши наду, да ће нам опет дати прилику уживати у овако лијепом предавању.

Како су на то предавање дошле и неке наставнице града Чаковца, које су са потпуним разумијевањем саслушале и тај реферат, а и рад наших Ж. П. то се поуздано надамо, да ће те интелектуалне госпође настојати, да и оне прикупе у своје коло жене свога града, те оснују Женски Покрет Чаковачки. Чврсто се уздамо да ће и сви остали градови, а по могућности и села слиједити овај лијепи примјер. Ово би било укратко рад нашег младог друштва, које је даномице веће и јаче, а надамо се, да ће снажним кораком наставити стазом, којом је покрочило, свладавши све евентуалне запреке, које би му се наметнуле. У борби је спас — у побједи сласт!

А сада, да поздравимо то наше чедашце, тај први лахорић са крошњатог стабла Алианс е Женских Покрета, наш драги лист „Женски Покрет“, па да му заносно ускликнемо:

Дуни нам, дуни лахоре благи,
Свим сестрицам носи, ти поздрав наш драги;
У коло, сеје, вијте се наше
За срећну будућност дјечице ваше.

Вараждин. Луција Персоли-Мишкулин.

✝ Милена Мразовић

20. јануара т. г. преминула је у Бечу позната списатељка и бивши уредник „Bosnische Landespost“ Милена Мразовић-Прајндлспергер. Она је потомак чувене хрватске породице Мразовић, са својим оцем настањује се у Босни још 1878 год. као петнаестогодишња девојчица. Живећи од младости у тме поетичном крају, Милена Мразовић је осећала велику љубав за Босну, што сведоче њени многи литерарни радови. И када се жена тек са великим тешкоћама почела појављивати у јавном животу, Милена постаје веома маркантна и истакнута личност у Босни, баш у томе крају, у коме су жене биле још потпуно затворене по кућама и одвојене од целога света. 1884 г. она постаје стални сарадник »Bosnische Posta«, а 1889 предузима га као власник и главни уредник. Милена Мразовић не само да је била први главни женски уредник и издавач у Босни, већ је и први професионални новинар. Она је умела да као журналиста схвати и учествује у свима културним и политичким покретима у Босни.

Поред овог журналистичког рада, Милена Мразовић је била и добар списатељ и конференсијер. 1898 год. издала је прву збирку Босанско-муслиманске новела »Selum« на немачком језику, а доцније је преведен на енглески и руски. Затим пише разне фељтоне и басне и издаје две приповетке из босанско-муслиманског живота, који је ванредно добро умела да осети и схвати.

Осим литерарних радова, Милена Мразовић је написала доста етнографских, културно-историских и политичких расправа о Босни. Најзлавнији радови у овоме правцу су њени босански путописи. Она се истиче и као научник, сарадње, при осивању земаљског музеја у Сарајеву, а 1889 год. именована је за првог женског члана антрополошког друштва у Бечу.

Последњих година живела је у Бечу. Последњи пут се појавила пред ширу јавност једним ванредно добро обрађеним предавањем о Босни прошле године у Бечу, износећи лепоту Босне и Херцеговине, живописно описујући тамошње људе и народне обичаје.

Међу осталим рукописима по њеној смрти, нађен је нацрт за један роман из муслиманског живота у Босни, и као последњи рад налази се превод на немачки Беговићевог романа „Дуња у Ковчегу“.

Милена Мразовић је једна од најмаркантнијих личности међу нашим женама, која је својом високом способношћу, и својом великом енергијом ступила међу прима у јаван живот.

Интернационална конференција педагога у Прагу.

Интернационални педагошки институт у Женеви приређује 18. и 19. априла у Прагу интернационални конгрес педагога. Одржаће три седнице, на којима ће се расправљати о следећим питањима: садашње институције за васпитање о миру, проблем васпитања о миру с психологичног гледишта интернационалних односаја међу народима. Конференција биће за време католичких ускршњих празника, због тога је позвао чехословачки „Црвени Крст“ да учесници конференције присуствују на ускршњу суботу његовој манифестацији у парламенту за „Изјаву ка миру Божјем.“

Депортација двеју жена.

Фашистички режим није крут само према својим националним мањинама — Словенцима, Хрватима и Немцима — него исто толико и према Италијанима нефашистима. Интернационална кореспонденца јавља ових дана опсежан списак депортованих особа, међу њима и двеју жена, социалисткиња: Алда Кости, учитељица, стара више од 50 година, била је прво отпуштена из службе, а после депортована из Ферарe на групу острва Тремити у Јадранском мору, а професор Лина Мерлин из Падове у Њуорo у Сардинији, за 4 године. Упркос фашистичком терору испратило је Мерлинову много њених ученика на станицу, који су се дирљиво поздравили с њом. Депортације се врше тако да јака чета жандарма води депортиране на станицу са лисицама на рукама, по дану кроз целу варош. За време путовања не скидају им лисице... Пре депортације никога не преслушавају, нарочите комисије једноставно „изабере“ особе, које сматрају опасне режиму. Живот депортираних је ужасан како јавља иста кореспонденција.

Два феминистичка предавања у Загребу.

12-ога фебруара имали смо у Загребу два феминистичка предавања, за нас тим интересантнија јер су предавачи били мушкарци и то два универзитски професори.

У пучком свеучилишту предавао је професор љубљанске универсе Др. Доленц о жени у казненом праву. Предавач је опширно обрадио питање о жени као злочинки и предмету злочина па је на темељу врло многих примјера показао, да су многи злочини жена у вези с њиховим физиолошким устројством, чедоморство, нагињање криминалности у неким извесним стањима, а исто тако може жена у много случајева само као жена да буде предмет злочина (н. пр. насиље са стране мушкарца). Из овога јасно и логично излази нужда, тврдио је предавач, да код процењивања и суђења таквих преступака, у којима је жена субјект или објект, буде жена, која је једина може јасно разумјети женску психу: Потребно је стога да жена уђе у суд дачко и адвокатско звање. Предавач је говорио веома озбиљно, пристао да доказе и побијања чујемо од других, а на концу изнио своје мишљење.

У казалишту у Тушканцу предавао је професор загребачке универсе у м. Др. Владимир Дворниковић о Психологији жене.

Изнио је нека својства жене, али је нагласио да она често овисе о другим увјетима а не о структури њене психе.

Ревизоре и повереснике молимо за одговор: хоћемо ли вам и даље слати толики број примерака.

Лијеп успјех загребачке сликарице Анке Крижанић-Паулић

Моментано имамо у салону Улрих колективну изложбу једне жене, која нам се приказала као сликарица ријетких квалитета. Цјелокупан дојам изложбе је необично снажан и јединствен. Изложени цртежи у којима се истичу одлике г-ђе Крижанић у сигурности и отмјености линије и пастели, међу којима има пејзажа, студија глава, покрета, слободних композиција и неколико акова. Пејзажи се домињу тешко, озбиљно а ипак врло декоративно сасвим свјеже и ново дјелују портрети. Врло су укусно раздијељене боје у топле и хладне тонове, који се у прорачунаној равнотежи слажу на фигурама и позадини у хармоничну цјелину.

Успјех г-ђе Крижанић је у Загребу снажно запажен и од публике и од критике.

м в. к.

Дом за незапослене служавке у Загребу

Настојањем госпође Милке Вањеглав, предсједнице пучке радионе основан је у Загребу дом, који прима служавке док су без посла. Овђе могу оне, док им се нађе служба, да добију лијеп и здрав стан и добру храну уз врло малену одштету. Уз дом је и школа, у којој се дјевојке обучавају у кућним пословима. Загребачке домаћице поздравиле су ту институцију врло срдачно и обраћају се много на њу кад хоће да добију добру послугу у своју кућу. Сметња је тек у томе што се за сада може смјестити само мален број дјевојака, јер нема новаца да се дође до већих просторија. Да се и то омогући организирала је пучка радиона лутрију, од које се много нада.

м. в. к.

КРАТКЕ ВЕСТИ

Председница И. А. Ж. П. Г. нашим женама. — Председница Интернационалне Алијансе за Женско Право Гласа, г-ђа Коберт Ашби, приликом последњих несрећних догађаја у нашој земљи изазваних земљотресом, упутила је нашем Народном Женском Савезу, преко председништва Н. Ж. С., топле изјаве симпатија и искрене љубави жена целога света за цео наш народ, а нарочито за пострадале крајеве.

Добротвори Женског Покрета. — За добротворе Женског Покрета уписали се г-ђа Персида Ристе Миленковића са 1000·— дин., г-ђа Хрисанта Пурић са 500·—, г-ђа Јулијана Миленковић са 500·—, и г-ђа Љубица Бојановић са 500·— дин. Управа им благодари.

Претплатницима. — Овај број послат је свима који нису вратили 1 и 2 број. Њих сматрамо за претплатнике и молимо да нам пошаљу претплату.

ПЛАН

Добротворне Лутрије Женског Покрета у Сарајеву

Одобрењем Министарства Пољопривреде и Вода одељење за Пољопривреду под бројем 8658-I од 5. марта 1926. г. дозволило је горњу лутрију. Чист приход лутрије намијењен је на отварање школа за сеоске домаћице, потпору сиромашним женама и отварање хигијенских и аналфабетских течајева.

Ова је лутрија под државним надзором.

ЗГОДИТЦИ:

1	по	10.000 =	Динара 10.000·—
1	„	5.000 =	„ 5.000·—
1	„	2.500 =	„ 2.500·—
2	„	2.000 =	„ 4.000·—
5	„	500 =	„ 2.500·—
10	„	300 =	„ 3.000·—
10	„	200 =	„ 2.000·—
20	„	150 =	„ 3,000·—
100	„	50 =	„ 5.000·—
200	„	20 =	„ 4.000·—
300	„	10 =	„ 3.000·—
650	згодитака		Укупно динара 44.000·—

Вучење је 1. јуна 1927. године.

Извучени згодитци исплаћиваће се од 1. јула до 1. августа 1927. г.

ЦИЈЕНА ЈЕ СРЕЋКИ 5 ДИНАРА

Одбор Женског Покрета у Сарајеву
Корошчева ул. 15/II.

Штампарија — Балканска ул. 21, Београд.